

deixat descendència romànica amb aquest caràcter (en el català *golf*, fr. *gouffre*, etc.); en aquest mateix treball hi ha casos de *-l-* implosiva canviada en *-r-*: oc. *escarme*, it. *palischermo* 'escàlem, panescalm', i són allí, i en altres casos, davant labial, siguin o no hehenismes, i nàutics o no: cast. *zarpar/salpar*, oc. *ourmèu* ULM-ELLUS, *almanac* en adaptar-se al provençal es torna *armanà*. En un mot es tracta d'una etimologia quasi evident, en tot cas molt més atraient que CUPPA.¹

Em sembla bastant raonable explicar per *κόλπος* altres accs. del cat. *cóp*. I és clar, en tot cas, la de 'bertrol per agafar peixos de riu' que el DAg. i AlCM localitzen a Vic, Bagà, Cardener, Baix Llobregat i Valls (§ 5). Però també sembla que hi hem de posar el sentit de «coder, estoig de les pedres per afilar la dalla», a La Jonquera (BDC VIII, 12, AlCM, § 6). En efecte, això s'estén més al Nord, almenys fins al Capcir: *lu kúp* «portacots de banya per afilar la dalla» (Formiguera, 1961) i a l'Alt Aragó s'usa per a això mateix un derivat diminutiu *kopolón* (Panticosa i La Comuna de Gistau, 1965-6).² Realment aquest recipient profund i estret es compararia ben malament amb una copa; però, amb les pedres afiladores a dins, submergides en aigua, és una bona imatge del llargarut *cóp* de malla on estan nedant els peixos. A Castella diuen *còlp* per al que peguem, però *cóp* 'precipitació atmosfèrica espessa' («ve un *cóp* d'aigua per la Mariola», Enric Valor, c. 1950): on potser hi ha comparació amb l'aigua que regala a dolls del *cóp* en eixaugar la xarxa.

Cal també que ara posem atenció a una curiosa locució que a tots ens és una mica familiar: *petit com un cop de puny*: «una botiga com un *cop de puny* i sempre la tenim plena de canalla», Em. Vilanova (*Del meu tros*, 1889, p. 151); la vall de Cervera de la Marenda és «petita com un *cop de puny*», escrivia PCoromines, el 1897, en la seva relació «Cap al Desterro», i el DAg. en cita encara un exemple de Careta i Vidal: comparació d'aires incoherents, per més que ens sigui familiar a tots, o que, més ben dit, sembla absurda: ¿un nom d'acció —un *cop*— per simbolitzar una grandària o petitesa? I ¿una punyada, una cosa violenta i enèrgica, com a paradigma d'un objecte humil, d'una cosa flaca per excel·lència? No: és clar que ha de ser, de nou, la cavitat, un clotet, el que ens serveix com a terme de comparació: la conquesta de la mà, el contingut d'un puny mig clos: això ja és comparable al culet d'un bertrol, al fons mig tancat d'una xarxa.³

Sembla que es vagin explicant les diverses accs. a base de *κόλπος*: i ¿amb una mica de suposicions i laxitud semàntica aclariríem a base d'això l'origen de tot plegat? Només és que les accepcions són moltes. ¿Hi ha perspectives que passin totes per aqueixos adreçadors? No: cal reconèixer que algunes s'acosten a les pròpies del cast. *copo*, que van clarament amb CUPPA. Sobretot, en terra llevantina, les relacionades amb un turonet o cim: «la montanya de Mongó --- tota ella està verda en la falda Nort, axí com àrida y

plena de penyes pelades en la de Mijorn, y en lo *cop* o caramull», MGadea (ho escriu sense accent, per tant ha de ser vocal tancada);⁴ «del *kóp* més alt d'on baixa el Barranc de la Gàbia, en diuen Tossal de Segura», Benimassot (1962); «el *kopét* del Syéfo», punta culminant rocosa a Alcoi (1962), en relació amb el *Caporutxo* (< *copar*-), el vistent tossal que separa de les terres manxegues la vall de la Font de la Figuera (1962); *el kóp* 'el cim' a Gaianes de Benicadell (d'on deriva allí mateix *copina* 'turonet': «no és una serra, són dos *copines*», 1962); «un montet *kopaéts* a la Vila Joiosa per 'punxegut' (1963), el *Cóp* de Puça en el Forcall d'Albaida.

Ara bé, observem que no sempre es tracta d'orografia, encara que sí de coses comparables: un *cóp de pi* a Beniatjar (1962); *el kób* del poble 'el nucli del poble' a Llocnou de Fenollet, on no és cim però sí una massa prominent, de cases en aquest cas. En fi la relació amb *copa* queda palesa: d'una banda, per l'aplicació a la copa d'un pi, d'una altra per la forma femenina de *copines*, en fi perquè per anomenar un 'tossalet rodó' a la Canyada (prop de Biar) en diuen *una kópa*, a Beneixama *La Cóp* 'l Toll és el nom d'un «cabecet» (1963) i fins a Ribagorça ho diuen de la capçada d'una eminència («el tenivan a la *kópa* del Castell», Llaguardes, 1957). En fi, veiem en alguns punts accs. iguals a les del cast. *copo*, i també identificables amb CUPPA: a Eivissa, usa Villangómez *els cóps* per els 'borrallons de neu' (*La Miranda*, p. 47), i a Callosa d'En Sarrià es tracta del moixell de filar llana: «poc a poc, fila la vella el *cóp*» (Salvà, *Callosa II*, 124). En tot això, doncs, és clar que ja no hi ha *κόλπος* 'cavitat, sina' sinó prominència, i que com en el cast. *copo* és satisfactori l'ètimon CUPPA, si bé masculinitzat.⁵

Hi va haver, doncs, dos ètims diferents, superposició de dos mots diversos; els distingirem amb A) i B). Fet que hem de tenir molt present, en passar a examinar altres usos i documentació que hi ha encara: perquè es tracta d'un mot amb moltes accs. Les que posa AlCM en els §§ 7-12, unes mallorquines, valencianes la major part, s'han d'agrupar amb B), car es tracta de coses prominents i no pas cavitats ni bosses, i totes elles vegetals —caluix de la col i altres parts altes i compactes de la canya, de la figa, etc., capdamunt de la soca d'un arbre o d'una sitja de carbó o de calç— a relacionar per tant amb el *cóp* d'un pi, el *cóp* o *copa* d'un tossalet (que hem vist abans), el cast. *copo de la rueca*, etc. Però la pertanyença d'altres dades i accs., que ara veurem, resta més dubtosa.

Es hora de dir, que en aquestes (i fins en alguna de les anteriors) no sempre hi haurà disjuntiva sinó un «no sols sinó també». En la llengua s'havia produït la suma i combinació de CÓP A i CÓP B, suma en la qual un cert grau de confusió era inevitable. Les que passo a comentar són significacions i coses que constitueixen una cavitat —vista per dins o per fora— però al mateix temps es troben al capdamunt o damunt d'una altra cosa (doncs, enllaç alhora amb A i amb B): una pica de pedra (per a l'aigua beneïta, doncs segurament amb suport o pedestal): «intran